

Rapport fra kontroll av avløpsanlegg i Målselv kommune og inspeksjon ved Andslimoen renseanlegg

Ansvarlige virksomhet

Navn: Målselv kommune	Organisasjonsnr: 972418005
Adresse: Kommunehuset, 9321 Moen	Bransjenr. (NACE-kode): 84.110

Kontrollert anlegg

Navn: Andslimoen renseanlegg	Sist kontrollert: 26-27.10 1994
Anleggsnr: 1924.0022.01	Tillatelse sist oppdatert: 27.6.1997
Dato for inspeksjonen: 21.10.2010	Rapportnummer: 2010.035
Fylkesmannens arkivkode.: 2008/1531	Risikoklasse: 4 (ikke risikoplassert)
Tilstede fra Målselv kommune: Helge Gulbrandsen Karl Einar Westerås	Tilstede fra Fylkesmannen: Evy Jørgensen Magne Nesse

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble funnet innen 8 kontrollerte hovedtema, samt etter verifikasjon av Andslimoen renseanlegg.

Fylkesmannen avdekket 5 hovedavvik under inspeksjonen.

- Avvikshåndteringen for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende (avvik 1)
- Risikovurderingen for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende (avvik 2)
- Anleggseier har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til fremtidige klimaendringer (avvik 3)
- Driftsforhold i renseanlegg er ikke tilfredsstillende dokumentert (avvik 6)
- Kontroll med rensekrav for utslipp til vann overholdes ikke (avvik 8)

Anmerkninger:

- Transportsystem for ristgoods til container er ikke tett

Fylkesmannen ser spesielt alvorlig på at driftsforholdene i renseanlegg er ikke tilfredsstillende dokumentert – avvik 6

Vi ber Målselv kommune om en skriftlig redegjørelse innen **1.2.2011** på hvordan avvikene skal rettes.

Bakgrunnen for inspeksjonen:

Inspeksjonen er en del av en landsomfattende aksjon som blir gjennomført i samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) og som omfatter kontroll av avløpsanlegg i større tettsteder ("kapittel 14 anlegg"). Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen på Andslimoen renseanlegg og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Følgende hovedtema ble kontrollert:

1. Internkontroll – avviksbehandling
2. Internkontroll - risikovurdering
3. Klimatilpasning
4. Overløp av urensset avløpsvann
5. Avløpsledninger
6. Renseanlegg
7. Rensekrav til avløpsanlegget
8. Oppfyllding av rensekravene

Avvik er nummerert etter hovedtema.

Oppfølging etter kontrollen

Virksomheten plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet i denne rapporten. Vi ber Målselv kommune om en skriftlig redegjørelse innen **1.2.2011** på hvordan avvikene skal rettes.

Tilbakemeldingen må inneholde opplysninger om hvilke tiltak som blir iverksatt for å rette opp avvikene og en tidsplan for når tiltakene faktisk vil være gjennomført. Fylkesmannen vil kunne følge opp om avvikene er lukket med en ny kontroll innen ett år

Definisjoner

Avvik:

Overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen, for eksempel overtredelse av krav i forurensningsloven, produktkontrollloven og forskrifter hjemlet i disse lovene eller krav og vilkår fastsatt i dispensasjoner.

Anmerkning:

Forhold som miljøvernmyndighetene mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse og miljø og som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Kapittel 14 anlegg:

Avløpsutslipp fra tettbebyggelse større enn 2 000 personekvivalenter (pe) med utslipp til ferskvann/elv eller fra tettbebyggelse større enn 10 000 pe med utslipp til sjø, som reguleres av regelverk gitt i forurensningsforskriften kapittel 14 ("*Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelse*").

Avvik

Følgende avvik ble konstatert under Fylkesmannen sin inspeksjon:

Avvik 1

Avviksbehandling for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.

Avvik fra *Internkontrollforskriften § 5 punkt 7. (Avdekke og rette opp avvik)*

Kommentar

Internkontrollforskriften krever at det skal være en skriftlig rutine for hvordan virksomheten skal rette opp og hindre gjentakelse av avvik (feil og mangler) som oppstår. For at ett slik system skal fungere må man definere hva som er avvik, hvordan avvik skal varsles og gjøre dette kjent blant arbeidstagerne ved anlegget. Fylkesmannen kontroll gjelder overholdelse av krav gitt i medhold av forurensningsloven. Målselv kommune har tillatelse til å slippe ut rensset avløpsvann. Avvik kan være hendelser som forårsaker eller representerer fare for utslipp av avløpsvann som ikke er rensset gjennom overløp, renseanlegg osv.

På inspeksjonen ble det redegjort fra kommunens side for hvordan feil og mangler på avløpsnett/pumpestasjoner og renseanlegg blir overvåket, registrert og ordnet opp i. Disse rutinene er ikke nedfelt skriftlig og det er ikke definert hvilke typer avvik som skal varsles "oppover" i systemet, for eksempel hvilke hendelser som skal varsles til leder for resultatenhets vann og avløp og Fylkesmannen.

Avviket bygger på følgende observasjoner:

- Det er ikke etablert et skriftlig avviksbehandlingssystem for ytre miljø og for avløpsanlegget. (Avvik 1A)

Avvik 2

Risikovurdering for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.

Avvik fra *Internkontrollforskriften § 5 punkt 6. (Vurdere risiko)*

Kommentar

Kommunen har ikke utarbeidet en skriftlig miljørisikovurdering for avløpsanlegget (ledningsnett, pumpestasjoner, renseanlegg). En miljørisikovurdering skal omfatte kartlegging av mulig påvirkning avløpsanlegget kan ha på ytre miljø (for eksempel utilsiktet utslipp av urensset avløpsvann til Målselva), en vurdering av risiko for at hendelser kan inntreffe og en handlingsplan for å gjennomføre prioriterte tiltak for å redusere risiko.

Avviket bygger på følgende observasjoner:

- Det er ikke utarbeidet en skriftlig miljørisikovurdering for avløpsanlegget. (Avvik 2A)

Avvik 3

Anleggseier har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer.

Avvik fra *Forurensingsforskriften § 14-5 Avløpsnett, § 14-10 Utforming og drift av renseanlegg. Forskrift om internkontroll § 5 punkt 7 Avdekke og rette opp avvik.*

Kommentar

Kommunen har ikke gjennomført en vurdering av om prognoser for fremtidige endringer i nedbørsmengder, grunnvannshevning, flom mv som følge av klimaendringer vil kunne føre til økte forurensningsutslipp, flere kjelleroversvømmelser og andre flomskader. Det er således heller ikke utarbeidet en tiltaksliste/handlingsplan for å møte eventuelle fremtidige klimaendringer som kan medføre forurensning/skader pga at kapasiteten på eksisterende avløpsnett overskrides.

Avviket bygger på følgende observasjoner:

- Kommunen har ikke undersøkt hvordan regionen vil bli påvirket mht. framtidige klimaendringer. (Avvik 3 A)
- Det er ikke foretatt vurderinger eller beregninger av hvilke konsekvenser og virkninger forventede framtidige nedbørsmengder vil ha på avløpsnettet. (Nedbørsprognoser er ikke omsatt til virkninger på avløpsnettet ved modellberegninger eller ved andre vurderinger).(Avvik 3 B)
- Det er ikke gjennomført tiltak eller gjort vedtak om konkrete tiltak på nett for å håndtere framtidige vannmengder. (Avvik 3 D)

(For tema 4 - "Overløp av urensset avløpsvann" ble det ikke gitt avvik)

(For tema 5 - "Avløpsledninger" ble det ikke gitt avvik)

Avvik 6

Driftsforhold i renseanlegg er ikke tilfredsstillende dokumentert.

Avvik fra *Forurensingsforskriften § 14-10.*

Kommentar

Andslimoen renseanlegg har en biologisk og en kjemisk renseprosess. Den biologiske prosessen (biofilter) tilføres en jevn vannmengde for å holde liv i bakteriekulturen i filteret. Konsentrasjon av organisk stoff til biofilteret (KOF) måles gjennom ukeblandprøver annenhver uke, og sammenholdt med data fra vannmengdemåler kan mengden organisk stoff tilført biofilteret beregnes og sammenlignes med biofilterets dimensjonerende kapasitet. Dette gjøres imidlertid ikke rutinemessig.

Den kjemiske renseprosessen styres løpende av målt vannmengde ut av renseanlegget og målt ledningsevne i avløpsvannet foran flokkuleringsbassenget. Målte verdier for vannmengde og ledningsevne styrer mengden kjemikalier (AVR) som tilsettes avløpsvannet, som igjen er bestemmende for renseseffekten. Ved økende ledningsevne øker kjemikalietilsetningen, og ved en gitt vannmengde stanses kjemikalietilsetningen fordi fremmedvannmengden da er så stor. Dette styres elektronisk i et "kjemikaliedoseringskap". Kommunen mangler skriftlig dokumentasjon og opplæring på hvordan driftsverdiene er innstilt, hvordan de evt skal kontrolleres og endres.

Kommunen har en døgkontinuerlig vakt på vann og avløp som er utstyrt med vakt-PC og vakttelefon. Utvalgte hendelser/alarmer blir varslet på PC/mobil slik at døgnvakt varsles løpende. Sentrale alarmer for feil på renseanlegget er klargjort for overføring, men blir p.t. ikke overført til PC/mobil. Dette kan bety at feil som evt. oppstår på renseanlegget fredag etter arbeidstid først kan oppdages mandag morgen.

Kommunen har ikke rutiner og utfører heller ikke jevnlig kalibrering av viktig utstyr som styrer prosessene, for eksempel vannmengdemålere, ledningsevнемåler, utstyr for dosering av fellingskjemikalier mv.

Kommunen har ikke kontroll over påslipp fra Nortura Målselv slakteri og hvordan påslippet påvirker anleggets renseseffekt. I slakteperioden fra september til november tilføres det store mengder organisk materiale til rensesanlegget, som skaper problemer for driften i form av økt mengde slam i sedimenteringsbassengene og redusert vannkvalitet, målt som redusert siktedyp i ettersedimenteringsbassenget. Kommunen har engasjert ekstern konsulent til å utrede status og foreslå eventuelle tiltak.

Avviket bygger på følgende observasjoner:

- De styrende driftsparametere i rensesessene er ikke skriftlig dokumentert. (Avvik 6B)
- Overvåkings- og alarmsystemer er utilstrekkelige til å sikre kontinuerlig god drift (avvik 6C)
- Vaktordning for rensesanlegget er utilstrekkelig eller fungerer i praksis ikke godt nok. (Avvik 6D)
- Kalibrering/kontroll av viktig utstyr blir ikke dokumentert. (Avvik 6E)
- Avløpsvann fra Nortura Målselv påvirker renseseffekten til rensesanlegget i slakteperioden (Avvik 6F)

(For tema 7 – ”Rensekrav til avløpsanlegget” ble det ikke gitt avvik)

Avvik 8

Kontroll med og/eller oppfylld av rensekrav for utslipp til vann overholdes ikke.

Avvik fra Forurensingsforskriften § 14-13, § 14-12, § 14-11, § 14-2.

Kommentar

Kostratall for avløpsanleggene ble ikke rapportert for 2009. Utslippsdata som innhentes gjennom prøvetaking sammenstilles ikke for ekstern eller intern bruk. Stillingen som har hatt ansvar for sammenstilling av avløpsdata og Kostra rapportering har vært helt eller delvis vakant over lengre tid, uten at overordnet ledelse har fordelt arbeidsoppgavene til andre personer.

Avviket bygger på følgende observasjoner:

- Behandling og sammenstilling av primærdata (vannmengder, analyseresultater) til utslippstall som innrapporteres til KOSTRA er ikke tilstrekkelig kvalitetssikret. (Avvik 8A)
- Utslippsdata blir ikke løpende vurdert opp mot tillatelsens rensekrav. (Avvik 8 C)

Anmerkninger

Fylkesmannen har følgende anmerkninger:

Anmerkning 1

Transportsystemet som fyller container for ristgods er ikke tett, slik at avløpssjøppel faller ut av transportskruen og ned på containerlokk og gulv.

Andre forhold /kommentarer:

Generelt

Målselv kommune har to "kapittel 14" anlegg; Andslimoen og Øverbygd renseanlegg. Ansvar for drift og vedlikehold av avløpsanleggene er lagt til resultatenheten *vann og avløp* som er underlagt rådmannen direkte. *Vann og avløp* er delt i tre undergrupper mht ansvar på avløpsområdet som omfattes av forurensningsforskriftens kapittel 14 (avløpsanlegg hvor fylkesmannen er myndighet):

- Andslimoen renseanlegg og tilhørende pumpestasjoner (Helge Gulbrandsen)
- Avløpsledninger tilhørende Andslimoen renseanlegg (Ole Willy Mo)
- Øverbygd renseanlegg med tilhørende pumpestasjoner og avløpsledninger (Per Arne Andreassen)

Det er 8 stillinger dedikert til avløpsområdet i kommunen, inkludert kapittel 12, 13 og 14 anlegg. Konstituert leder for *vann og avløp* Karl Einar Westerås og driftsleder Helge Gulbrandsen på Andslimoen renseanlegg deltok på kontrollen.

Tema 4: Overløp av urensset avløpsvann

Alle overløp på ledningsnett til Andslimoen renseanlegg er registrert og utstyrt med nivåvipper som registrerer når overløpet er i drift og tiden overløpet er i drift. Disse dataene registreres i kommunens datasystem. Av overløp er det to hvirveloverløp på overføringsledningen samt nødoverløp i ett titalls pumpestasjoner. Overløpsledningen fra pumpestasjon ved Rustad (P3) er ikke ført til elv og er inne på kommunens tiltaksplan som ett utbedringsprosjekt.

Tema 5: Avløpsledninger

Kommunen har vedtatt en saneringsplan fra 1997 hvor opplysninger om ledningens alder, tilstand, funksjon osv er beskrevet. Saneringsplanen er jevnlig oppdatert av eksternt konsulent, sist 7.6.2005,

med forventet ny utgave i november/desember 2010. Planen inneholder mål for funksjonskrav for ledningsnett og prioriterte saneringstiltak. Ledningsnett er digitalisert/registrert i Gemini VA. Kommunen ruller årlig en tiltaksliste innen avløp som beskriver planlagte tiltak i løpet av de kommende 4 år, hvor hoveddelen av tiltakene er saneringstiltak. Årlig investeres det i 5 millioner kroner på avløpsektoren. De siste 5 år er flere fellessystemer i eldre boligområder lagt om til separatsystem, og det er merkbart mindre regnvannstilrenning til renseanlegget.

Tema 7: Rensekrav til avløpsanlegget

Kommunens to kapittel 14 anlegg, Andslimoen og Øverbygd har ikke gjennomgått "vesentlige endringer" siden 1.1.2007 slik at sekundærrensekravet ikke er gjort gjeldende for renseanleggene. Rensekravet er 90 % fosforfjerning. Kommunens største kapittel 13 anlegg; Moen Olsborg, har ikke overskredet grensen på 2 000 pe, som ville medført at anlegget ble kapittel 14 anlegg.

Verifikasjon av renseanlegget

Andslimoen renseanlegg er dimensjonert for 8 800 pe kommunalt avløpsvann og ca 4 000 pe prosessavløp fra Nortura Målselv slakteri. Kommunalt avløpsvann gjennomgår mekanisk rensing (rist, sand og fettfang) og kjemisk rensing (flokkulering og ettersedimentering). Prosessavløp fra slakteriet gjennomgår mekanisk rensing (rist, sand og fettfang), biologisk rensing (forsedimentering, biofilter, mellomsedimentering) og samme kjemiske rensetrinn som kommunalt avløpsvann. Slam fra de tre sedimenteringsbassengene pumpes til to fortykkere hvor slammet står i inntil en uke. Fortykket slam (4 – 6 % TS) kjøres som batchprosess gjennom en silbåndpresse hvor slammets tørrstoff økes til 22-24 % TS og videre til lukka containere. Anlegget produserer inntil 20 m³ slam pr uke (2 containere pr uke).

På inspeksjonsdagen var slampumpen i forsedimenteringsbassenget på den biologiske linjen ødelagt, så slammet ble fjernet med slamsugebil for å holde anlegget i drift. Både for- og mellomsedimenteringsbassenget på den biologiske linjen var full av tykt gjødselaktig flyteslam fra slakteriet. Siktedypet i ettersedimenteringsbassenget (etter all rensing) var 20 cm, som er unormalt lavt og indikerer mye suspendert materiale i utslippet (dårlig renseseffekt)

Dokumentunderlag:

Dokumentunderlag for inspeksjonen var:

- Forurensningsloven § 7
- Forurensningsforskriften kapittel 11 og 14
- Internkontrollforskriften
- Utslippstillatelse for kommunale avløp av 27.6.1997 gitt av Fylkesmannen i Troms
- Utslippstillatelse for slakteri i Målselv av 13.5.1985 gitt av Statens forurensningstilsyn
- Kommunens egen dokumentasjon som ble fremlagt under inspeksjonen